

Šogad visvairāk grozīts likums "Par nodokļiem un nodevām" 3/33/23

Direktore nodokļu konsultāciju nodaļā, PwC
Latvija
Vita Sakne

Pēdējos mēnešos viens no visvairāk grozītajiem nodokļu tiesību aktiem ir likums "Par nodokļiem un nodevām". Ir ieviestas vairākas būtiskas izmaiņas nodokļu maksātājiem piemērojamās pārbaudēs un iespējās atrisināt domstarpības ar VID.

Pirmkārt, ir mainīts VID pārbaudes procedūru skaits un to norises noteikumi. Turpmāk būs tikai trīs administrēšanas un pārbaužu veidi: novērošana, nodokļu kontrole un nodokļu revīzija (audits). Jau uzsāktās procedūras tiks pabeigtas atbilstoši iepriekšējiem noteikumiem. Jebkuras procedūras ietvaros nodokļu maksātājam tiks dots laiks neatbilstību novēršanai un labprātīgai nodokļu nomaksai. Dažādo procedūru un to noteikumu skaita samazināšana noteikti ir apsveicams solis VID darba efektivitātes palielināšanas virzienā.

Nodokļu kontroles procesam ir noteikts vispārīgs ierobežojums – tā ilgums nedrīkstēs pārsniegt četrus mēnešus. Ja nodokļu kontroles rezultātā tiks aprēķināti papildus maksājamie nodokļi, tad VID izsniegs nodokļu kontroles rēķinu par šo nodokļa summu, nokavējuma naudu un soda naudu.

Nodokļu auditu varēs veikt par trīs gadu laikposmu, taču, ja apliekamā ienākuma korekcijas izriet no transfertcenu vai hibrīdheatbilstību jautājumiem, tad pārbaude varēs aptvert piecus gadus pēc normatīvajos aktos noteiktā maksāšanas termiņa.

Lai motivētu vienošanās līguma noslēgšanu ar VID, likuma grozījumu rezultātā tiks būtiski paplašināts vienošanās līguma tvēruma, un nodokļu maksātājs varēs ierosināt to noslēgt gan pirms, gan pēc nodokļu kontroles rēķina izsniegšanas, kā arī tā apstrīdēšanas gaitā. Galvenā atšķirība – jo agrāk nodokļu maksātājs ierosinās noslēgt vienošanos ar VID, jo lielāka atlaide no nokavējuma naudas (nodokļu kontroles gadījumā) vai no nokavējuma naudas un soda naudas (nodokļu revīzijas gadījumā) tam pienāksies. Piemēram, noslēdzot vienošanos pirms nodokļu rēķina izsniegšanas, nodokļu maksātājam būs tiesības uz nodokļu kontroles rezultātā aprēķinātās nokavējuma naudas samazinājumu 85% apmērā. Turpretī, pārsūdzot nodokļu kontroles rēķinu tiesā un tad noslēdzot vienošanos, aprēķinātās nokavējuma naudas samazinājums būs tikai 55% (katrā nākamajā pārsūdzības instancē tā samazināsies par 10%). Līdzīgi būs arī nodokļu revīzijas gadījumā – ja vienošanās tiks slēgta pirms lēmuma pieņemšanas, tad tiks atcelti 60% no nokavējuma naudas un 60% no soda naudas.

Turpmāk VID varēs sniegt VID informācijas sistēmas sagatavotu lēmumu, kurš pieņemts, pamatojoties uz automatizēti apstrādātiem datiem šādos gadījumos:

- 1) samaksas termiņa pagarinājuma piešķiršana un atteikšana;
- 2) lēmuma par samaksas termiņa pagarinājuma piešķiršanu atcelšana.

Šāds automatizēti pieņemts lēmums būs derīgs bez VID amatpersonas paraksta.

VID šādā lēmumā būs jānorāda Šī īpašā kārtība, proti, ka tas pieņemts, pamatojoties tikai uz automātisku datu apstrādi. Tāpat VID būs jāietver lēmumā informācija, kā nodokļu maksātājs var saņemt skaidrojumu

par lēmuma automatizēto pieņemšanu. Šādam lēmumam būs noteiktas sekas attiecībā uz nokavētā maksājuma samaksu:

- 1) juridiskām personām nokavēto nodokļu maksājumu samaksu sadalīs vienādos ikmēneša maksājumos;
- 2) fiziskām personām nokavēto nodokļu maksājumu samaksu sadalīs vienādos ikmēneša maksājumos vai maksājumos reizi divos mēnešos.

Pirms automatizēti pieņemta lēmuma par samaksas termiņa pagarinājuma piešķiršanu atcelšanas VID būs jāinformē nodokļu maksātājs. VID būs jāpublicē savā tīmekļvietnē informācija par automatizētā lēmuma pieņemšanā izmantotajiem datiem un lēmuma pieņemšanas shēmu, tostarp par nodokļu maksātāja novērtējuma kritērijiem, kā arī par lēmuma tiesiskajām un faktiskajām sekām.

Likuma grozījumi veidos pamatu reitinga sistēmai un nodokļu maksātāja novērtējuma sistēmai, kuras rezultātā noteiktais nodokļu maksātāja reitinga kopējais novērtējums VID būs jāpublisko.

Visbeidzot likuma grozījuma apspriešanas procesā tika konstatēts, ka uzņēmumu pārejas gadījumā VID viedokļa apstrīdēšanai ir paredzēts nepamatoti īss laikposms, tādēļ uzņēmumu pārejas gadījumā VID lēmumu varēs apstrīdēt viena mēneša laikā.